

Uitnodiging | Regionaal Rekenkameronderzoek naar de Omgevingsdienst IJmond

Op dit moment werkt de Rekenkamer Heemstede aan een gezamenlijk rekenkameronderzoek naar de Omgevingsdienst IJmond. Deelnemers aan dit onderzoek zijn de Randstedelijke Rekenkamer en de Rekenkamers Heemskerk, Haarlem, Velsen, Zandvoort, Bloemendaal, Oostzaan, Landsmeer en Heemstede.

Met dit onderzoek willen de deelnemende Rekenkamers inzichtelijk maken op welke wijze de gemeenten en de provincie kunnen bijdragen aan het versterken van de robuustheid en toekomstbestendigheid van de ODIJ. Het doel is inzichtelijk te maken hoe de informatiestromen en sturingsinstrumenten in het (recente) verleden zijn gebruikt in relatie tot de robuustheid van de ODIJ. Ook moet inzichtelijk worden hoe de informatiestromen en het gebruik van sturingsinstrumenten in de toekomst kunnen worden aangewend voor een effectievere aansturing van de ODIJ en hoe deze kunnen bijdragen aan de versterking van de robuustheid.

De Rekenkamer nodigt uw raad in het kader van dit onderzoek graag uit voor een groepsgesprek om in gesprek te gaan over de betrokkenheid van uw raad bij de Omgevingsdienst IJmond en de informatievoorziening vanuit de Omgevingsdienst richting uw raad.

Het onderzoek wordt uitgevoerd door onderzoekers van TwynstraGudde. Wij verzoeken iedere fractie om 1 of 2 fractieleden af te vaardigen naar de bijeenkomst. Verdere voorbereidende informatie volgt nadat de sessie is gepland.

NB.

De ODIJ doorloopt op dit moment een eigen proces in het kader van haar eigen robuustheid/toekomstbestendigheid. Daarvoor zullen de raden en Staten ook door de ODIJ benaderd worden voor een sessie, passend bij het eigen proces. Dit rekenkameronderzoek loopt parallel aan het proces dat de ODIJ op dit moment zelf doorloopt.

Vragen?

Mochten er vragen zijn over het onderzoek kunt u contact opnemen met onderzoekers van TwynstraGudde. U kunt terecht bij

BIJLAGE

A. Aanleiding onderzoek

Het stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) was de afgelopen jaren meermaals onderwerp van een aantal kritische onderzoeken, evaluaties en rapporten. Een belangrijk startpunt hiervoor was het onderzoek van de Commissie van Aartsen die op 4 maart 2021 haar rapport *Om de leefomgeving. Omgevingsdiensten als gangmaker voor het bestuur* presenteerde. Van Aartsen constateerde dat het VTH-stelsel onvoldoende functioneerde door versnippering, gebrek aan onafhankelijkheid en onvoldoende middelen. In navolging hiervan is het Interbestuurlijk Programma VTH (IBP-VTH) gestart. Het IBP-VTH is gestructureerd rondom zes pijlers, elk met een specifieke focus en werkgroepen die zich richten op verbetering van verschillende aspecten van het VTH-stelsel.

Een belangrijk thema (pijler 1) is de *robuustheid van de omgevingsdiensten*. Robuustheid gaat over de mate waarin de deelnemers in het stelsel in staat zijn de opgaven naar de toekomst toe zelfstandig uit te voeren en de mate waarin de organisaties in staat zijn continuïteit op de primaire taken te borgen. Vanuit het IBP-VTH zijn criteria, kpi's en randvoorwaarden vastgesteld voor 'robuuste omgevingsdiensten'.

De OD's zijn vanuit het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) verzocht zichzelf te toetsen op deze criteria om vervolgens met een plan van aanpak te komen voor hoe er per 1 april 2026 voldaan gaat worden aan de criteria. Uit een toets van de plannen vanuit het ministerie van IenW is geconstateerd dat de robuustheid van de ODIJ 'rood' scoort.

Betrokkenheid raden en Staten

De Heemskerkse raadsleden hebben bij de Rekenkamer aangegeven beperkt zicht te hebben op voornoemde ontwikkelingen, die grotendeels 'op afstand' plaatsvinden. In een tijd waarin lokaal discussies spelen over het 'ravijnjaar' is er (te) beperkt zicht op de robuustheid en de (kosten)effectiviteit van de ODIJ. Een signaal dat breder in de regio herkend wordt/

Traject robuustheid ODIJ

De samenwerkende rekenkamers hebben medio januari 2025 een gesprek gevoerd met de ODIJ. Hierin is toegelicht dat er drie lijnen worden doorlopen:

1. De landelijke ontwikkeling met betrekking tot robuustheid (het IBP IVH).
2. De historische lijn van de ODIJ zelf (financiële achterstanden, verdringing van oude door nieuwe taken, onduidelijkheid over de financiering van basistaken en plustaken).
3. Toekomstscenario's (waaronder opties van samenwerking en fusie).¹

De ODIJ is voornemens om in april-mei en september-oktober de raden en Staten te informeren met uitleg over deze trajecten ter voorbereiding op de besluitvorming voor het einde van 2025.

B. Onderzoeksdoel en -vragen

De Rekenkamers willen inzichtelijk krijgen of het proces dat in 2024-2026 wordt ontrolld om te komen tot een robuuste ODIJ op de middellange (3-5 jaar) en de lange termijn, een solide proces is waarin de juiste bouwstenen worden gebruikt. Én of de onderzoeken die in dat kader en in die periode zijn/worden uitgevoerd een adequaat en volledig beeld geven van de oorzaken van het huidige gebrek aan robuustheid en van de oplossingsrichtingen.

De beschikbare informatie die beschikbaar is en komt via de ODIJ alsmede uit de andere relevante onderzoeken en processen (IBP-VTH), moet helder en toegankelijkheid worden samengevat en op volledigheid en soliditeit zijn getoetst.

¹ In navolging van een onderzoek van De Galan Groep (2024).

Met dit onderzoek willen de Rekenkamers vervolgens inzichtelijk maken op welke wijze de gemeenten en de provincie kunnen bijdragen aan het versterken van de robuustheid en toekomstbestendigheid van de ODII.) Het doel is inzichtelijk te maken hoe de informatiestromen en sturingsinstrumenten in het (recente) verleden zijn gebruikt in relatie tot de robuustheid van de ODII. Ook moet inzichtelijk worden hoe de informatiestromen en het gebruik van sturingsinstrumenten in de toekomst kunnen worden aangewend voor een effectievere aansturing van de ODII en hoe deze kunnen bijdragen aan de versterking van de robuustheid.

De door de Rekenkamers geformuleerde centrale onderzoeksvragen luiden als volgt.

1. Worden in de huidige aanpak, om de robuustheid van de ODII op de (middel)lange termijn op het gewenste niveau te krijgen, de juiste bouwstenen gebruikt om vertrouwen te mogen hebben in het resultaat? Zo niet, wat ontbreekt?
2. Hoe is de sturing, inclusief de informatievoorziening, tussen de betrokken bestuursorganen en de ODII vormgegeven en uitgevoerd, in welke mate heeft dat bijgedragen aan het huidige tekort aan robuustheid van de ODII en op welke wijze kunnen de bestuursorganen op een effectieve manier de ODII aansturen en bijdragen aan het versterken van diens robuustheid?

Dit is uitgewerkt in de volgende deelvragen.

ODII in beeld

- Hoe ziet het huidige stelsel van de ODII er uit?
- Wie zijn hierin betrokken en wat zijn hun rollen, taken en verantwoordelijkheden binnen het stelsel?² Is dit voldoende helder voor de raden en Staten?
- Hoe zijn de prestaties en de kosten van de ODII in vergelijking tot andere omgevingsdiensten?³

Proces robuustheid

- Wat is de huidige stand van zaken van het proces dat de ODII op dit moment doorloopt? Wat zijn de uitkomsten van de drie sporen (tot nu toe)?
- In hoeverre geven deze onderzoeken een adequaat en volledig beeld van de huidige situatie van de ODII en de verwachtingen voor de toekomst?
- Wat gaat goed in dit proces en waar liggen verbetermogelijkheden?

Sturing en informatievoorziening

- Hoe is de sturing op en informatievoorziening vanuit de ODII georganiseerd? Wie doet wat?
- In hoeverre stelt de informatievoorziening over de ODII de raden en Staten in staat om te sturen op de robuustheid van de ODII (kaderstellend en controlerend)?
- In welke mate is er in de sturing op en informatievoorziening over de ODII aandacht voor de opdrachtgevers- en eigenaarsrol? Zijn deze rollen in de praktijk in balans?
- In hoeverre draagt de sturing op de ODII actief bij aan een verbeterde robuustheid van de ODII?

Leren

- Welke lessen zijn er te trekken uit het proces tot robuustheid, de sturing en informatievoorziening en de relatie hiertussen?
- Wat kunnen deelnemers van elkaar leren in de wijze waarop sturing wordt gegeven aan de ODII en hoe de informatievoorziening wordt benut?

² Hierbij betrekken we in elk geval: gemeenten en provincie op het niveau van raden/Staten, AB/DB, ambtelijk accounthouderschap en de ODII op het niveau van directie/MT en accounthouderschap richting de deelnemers.

³ Dit is een beknopt vergelijkend onderzoek van openbare informatie. Wij putten hierbij vooral uit de eerder gememoreerde managementsamenvatting in relatie tot robuustheid van andere omgevingsdiensten én de openbare informatie vanuit 'Omgevingsdiensten in beeld' (2023).

C. Uitnodiging voor een sessie met de raad/Staten

Grofweg beslaat het onderzoek de volgende stappen:

1. Documentenstudie
2. Interviews met ambtenaren, bestuurders en de ODIJ
3. **Sessies met raden/Staten**
4. Analyse en rapportage
5. Gezamenlijke regionale eindpresentatie

Bij dezen wordt u uitgenodigd voor een sessie met de raad/Staten. Verdere inhoudelijke voorbereiding volgt nadat de sessie is gepland.